

РЕЗЮМЕ

В. В. Тушева. Философские и науковедческие основы формирования научно-исследовательской культуры будущих учителей.

В статье проанализирован философский подход в изучении и осмыслении понятия «наука», «научная деятельность», раскрыты философско-методологические основы научно-исследовательской культуры будущего учителя, освещен ценностный аспект науки, рассматриваемый в формате «научного этоса», охарактеризовано понятие «идеал научности» как методологический регулятив научно-педагогических исследований.

Ключевые слова: научно-исследовательская культура будущих учителей, наука, ценности науки, теория познания, идеал научности, научный стиль мышления.

SUMMARY

V. Tusheva Philosophical and science-study bases of future teachers' scientific-research culture.

Philosophical approach to study and comprehension of concepts «science», «scientific activity» is proposed. Philosophical and methodological bases of scientific-research culture of the future teacher are revealed, value aspect of science which is considered in the frames of «scientific ethos» is shown, concept «ideal of scientificity» as methodological regulator of scientific pedagogical researches is characterized.

Key words: scientific-research culture of the future teacher, science, values of science, cognition theory, ideal of scientificity, scientific way of thinking.

УДК 378:373.5.064.2:005.591.6

А. В. Фокшек

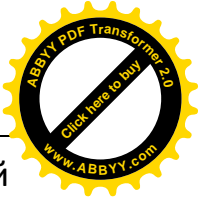
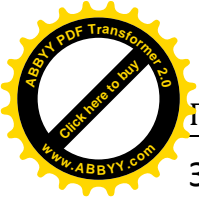
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті узагальнено теоретичні положення щодо суті понять «інновація», «управління» та «суб'єкт-суб'єктне управління». Проаналізовано шляхи ефективності професійної підготовки майбутніх учителів до суб'єкт-суб'єктного управління та встановлено характерні зв'язки суб'єкт-суб'єктного управління з професійною педагогічною підготовкою.

Ключові слова: інновація, інновація в освіті, новизна, інноваційна освітня технологія, управління, суб'єкт-суб'єктне управління.

Постановка проблеми. Сучасні світові тенденції в освітньому просторі обумовлюють зміни та нові вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів. Саме тому є потреба в нових підходах до організації навчально-виховного процесу в педагогічному навчальному закладі, спрямованих на формування фахівців з високим рівнем професійної майстерності та компетентності, здатних до професійного саморозвитку та самовдосконалення і є конкурентоспроможними на ринку праці.

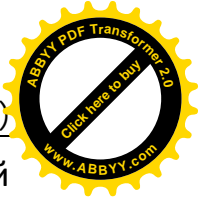
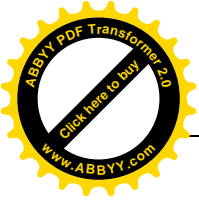
Запорукою успіху та впевненості майбутнього педагога в професійній діяльності є підготовка студента, його творчий потенціал, вміння швидко адаптуватися в ситуаціях, що змінюються – тобто перехід на новий рівень управління педагогічним процесом.

Аналіз актуальних досліджень. Аспекти проблеми формування готовності майбутніх учителів до різних видів професійної діяльності є предметом міждисциплінарних досліджень українських і зарубіжних учених. Так, ґрунтовні питання професійно-педагогічної підготовки та формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності розглядають О. Абдуліна, А. Алексюк, А. Бойко, Я. Болюбаш, В. Бондар, О. Глузман, С. Гончаренко, Г. Гребенюк, К. Дурай-Новакова, І. Зязюн, Л. Кондрашова, О. Міщенко, О. Мороз, В. Сластьонін, В. Щербина та ін. У працях К. Дурай-Новакової, О. Мороза, В. Сластьоніна, В. Щербини та ін. готовність до педагогічної діяльності досліджується з позицій особистісного підходу та розуміється як інтегративна якість особистості вчителя, спроможного до ефективного навчання та виховання молодого покоління. Розглянемо докладніше точки зору авторів, праці яких виконані щодо трактування сутності управління сучасним педагогічним процесом. Узагальнюючи праці, де розкрито ці питання, можна виділити кілька напрямів наукових досліджень: висвітлення окремих аспектів у галузі управління освітніми системами Є. Березняк, А. Бойко, Ю. Конаржевський, М. Кондаков, Є. Костяшин, В. Кременя, В. Кричевський, В. Крижко, В. Кушнір, О. Сухомлинська та ін.; опрацювання проблем пов'язаних з методами управління освітою – О. Мармаза, М. Поташник, В. Пікельна, П. Худоминський та інші.

А саме формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності висвітлені в працях – І.Авдєєва, М. Дуки, Н.Клокар, О.Козлової, Н. Крицької, Є.Макагон, Л. Подимової, І. Протасової, В. Сластьоніна, Л. Седової та інших.

Проведений аналіз наукової літератури свідчить про те, що питання специфіки формування готовності майбутнього вчителя до суб'єкт-суб'єктного управління як інноваційного процесу не було предметом спеціального комплексного дослідження.

Мета статті – обґрунтувати доцільність використання суб'єкт-суб'єктного управління як інноваційного напрямку підготовки майбутнього учителя.

Виклад основного матеріалу. Проблемою інноваційних технологій займалися і нині продовжують займатися багато талановитих учених і педагогів, а саме: А. Алексюк, Т. Алексеєнко, В. Андреев, А. Нісімчук, О. Падалка, О. Пехота, І. Підласий, Н. Приходько, В. Симоненко, В. Сластьонін, В. Сушанко, В. Шапкін та інші. Отже, саме інноваційні технології навчання студентів визначають ефективність пошуку спрямувань удосконалення університетської педагогічної освіти. Це принципово нові способи управління, методи взаємодії викладачів і студентів, що забезпечують ефективне досягнення результату педагогічної діяльності.

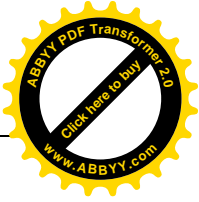
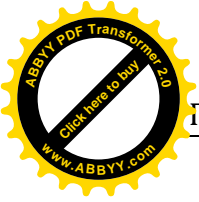
Необхідно зазначити, що наше дослідження передбачало аналіз поняття «інновація», так як воно є базовим компонентом інноваційного процесу та інноваційних технологій. З аналізу наукової літератури бачимо, що єдиного визначення поняття «інновація» нажаль немає. У загальновизнаному тлумаченні «інновація» означає «нововведення; інновація освіти» [2, 363].

Інновація – 1) нововведення, новизна, новаторство; 2) ціленаправлене змінення, яке вносить в освітнє середовище нові незмінні елементи (нововведення), що покращують характеристики окремих частин, компонентів та самої освітньої системи в цілому; 3) нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють не лише окремі установи й організації, але й різні сфери; 4) процес часткових змін, що ведуть до модифікації окремо взятих цілей освіти або засобів і способів їх досягнення; 5) цілеспрямоване і кероване внесення змін в освітню практику шляхом створення, розповсюдження та освоєння новоутворень; 6) комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в галузі техніки, технології, педагогіки, наукових досліджень [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7].

Інші вчені поєднують поняття «інновація» з «інноваційним мисленням» та «інноваційною культурою», поняттям «новація». Доцільно відмітити, що «новація – це нове, нова ідея, засіб, які створені людиною (новатором), а інновація – та нова ідея, засіб, що втілені в практику» [7, 13].

Л. Даниленко стверджує, що «інновація – новизна, що істотно змінює результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені чи нові:

- освітні, дидактичні, виховні системи;
- зміст освіти;

- освітні педагогічні технології;
- методи, форми, засоби розвитку особистості, організацію навчання і виховання;
- технології управління навчальними закладами, системою» [3, 70].

Отже, за своїм змістом поняття «інновації» відноситься не лише до створення і розповсюдження новацій, але й до таких змін, що носять суттєвий характер, супроводжуються змінами в способі діяльності та мисленні.

У чому специфіка інновацій в освіті? Л. Ващенко стверджує, що «інновації в освіті – це процес створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану» [1].

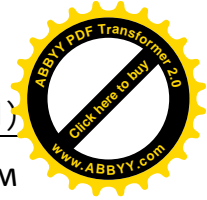
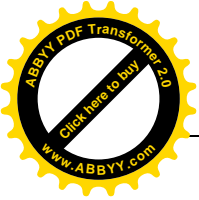
Ми погоджуємося з висновком дослідника, що поняття «інновація» має комплексне значення оскільки складається з двох форм: ідеї та процесу її практичної реалізації, а інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами [5, 40].

Отже, запровадження інновацій в освіту дозволяє вирішити суперечності між старою системою і потребами в якісно новій освіті. Адже інноваційний напрям розвитку освіти можливо забезпечити, лише сформувавши покоління особистостей, які розмірковують і діють по-інноваційному, особливо це стосується підготовки майбутніх учителів.

Ще одним з понять, що використовується в теорії інноваційної педагогічної діяльності є «інноваційна освітня технологія», яка формулюється як сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання та управління, об'єднаних єдиною метою; добір операційних дій педагога з учнями, в результаті яких суттєво покращується мотивація учнів до навчального процесу» – стверджує Л. Даниленко [3, 71].

Спрямування розвитку освіти відбувається за допомогою такої форми діяльності як управління. Проаналізувавши різноманітні підходи вчених у теорії управління, психології управління, соціології, філософії, педагогіки та інших науках щодо визначення поняття «управління», ми дійшли таких висновків:

1. У загальному смислі управління є функцією систем різної природи, яка забезпечує збереження їх структури, підтримання режиму функціонування, реалізації програм і цілей діяльності, а також їх розвиток.

2. Управління пов'язане із саморозвитком, самовдосконаленням людини, виробленням найбільш адекватної поведінки, необхідної для певного виду діяльності.

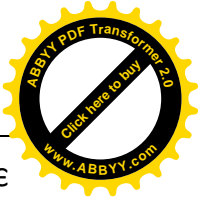
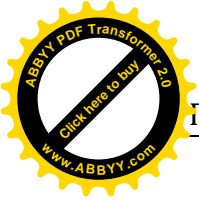
3. Вищою, кінцевою метою управління є оптимізація функціонування системи, отримання найбільшого ефекту при найменших зусиллях і витратах.

4. Управління – це процес, який відображає послідовну зміну станів системи, міри часу, розвитку і просторової зміни системи. Процес управління, в найпростішому вигляді, – це діяльність керівника в підпорядкованому йому колективі, яка поєднує працю всіх його членів. Таке поєднання досягається безперервним процесом управлінської діяльності, який передбачає не тільки поточні розпорядження керівника (дискретний процес), але й постійно діючі регламенти і нормативи (безперервний процес), за допомогою яких здійснюється управлінський вплив. Це – різноманітні форми впливу суб'єкта управління на його об'єкт з метою зміни способів його функціонування шляхом заміни складу або впливу елементів об'єкта управління.

В. Гуменюк стверджує, що «управління – вид діяльності в умовах постійних змін внутрішнього та зовнішнього середовища, який забезпечує цілеспрямований вплив на керовану систему для збереження і впорядкування її в межах заданих параметрів на основі закономірностей її розвитку та дії механізмів самоуправління» [8, 192].

Отже, можна стверджувати, що суб'єкт-суб'єктне управління – це систематично здійснюваний свідомий, цілеспрямований вплив вчителя на навчально-виховний процес в цілому та на учнів, на основі пізнання і використання об'єктивних закономірностей, тенденцій в інтересах забезпечення її оптимального функціонування і розвитку, досягнення поставлених цілей.

Ми погоджуємося з думкою вченого М. Поташника, який стверджує, що «разом із розвитком педагогічної системи школи, має оновлюватися, модернізуватися структура управління, тому що управління – це один із аспектів управлінської діяльності, який засобами планування, організації, керівництва та контролю процесів розробки та опанування інновацій забезпечує цілеспрямованість і організованість набуття освітнього потенціалу школи, підвищення рівня його використання, в наслідок чого можна отримати якісно нові результати освіти [6, 20].

Грунтуючись на науковій позиції Л. Даниленко, що інновація в освіті є новизна, що істотно змінює результати освітнього процесу, тоді ціль освітньої інновації – покращення навчально-виховного процесу.

А інновація як результат має на увазі створення нового, а новизна – один із основних критеріїв оцінювання педагогічних досліджень, результат творчого пошуку, властивість та самоцінність нововведення [7, 14].

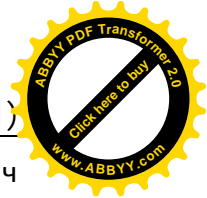
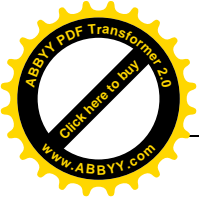
Отже, інноваційний процес пов'язаний із творчістю, креативністю особистості вчителя, управлінця педагогічної системи; мета такої діяльності – підвищення ефективності та якості навчання і виховання, а одним із важливих завдань є формування та розвиток творчої, компетентної особистості; інновації в управлінні освітою здійснюються через визначення нових функцій управлінської діяльності, що зумовлено утворенням нових управлінських зв'язків і відносин, одним з яких і є суб'єкт-суб'єктне управління.

Висновки. Виходячи з вищезазначеного, суб'єкт-суб'єктне управління характеризується новизною то результатом її впровадження є суттєве підвищення ефективності підготовки майбутнього вчителя та результативність навчально-виховного процесу. Мета суб'єкт-суб'єктного управління полягає у створенні оптимальних педагогічних умов для професійного розвитку й становлення особистості майбутнього вчителя – носія нового типу педагогічної діяльності, яка здійснює їх відповідно до стійкої ієрархічної системи гуманістичних особистісних цінностей.

Вважаємо, для того щоб молодий учитель міг впроваджувати суб'єкт-суб'єктне управління в педагогічний процес школи, необхідно під час професійно-педагогічної підготовки самому пройти через усі етапи цієї діяльності. Саме тому виникає необхідність у більш глибокому вивченні всіх аспектів формування готовності студентів педагогічного навчального закладу до суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Богданова Інна Михайлівна. – К., 2003. – 40 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь : Перун, 2001. – 1440 с.
3. Даниленко Л. І. Управління процесом здійснення інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти / Л. І. Даниленко // Післядипломна освіта в Україні. – 2003. – № 3. – С. 70–74.
4. Конжанспиров Г.М. Словарь по педагогике / Конжанспиров Г. М., Конжанспиров А. Ю. – М. : МарТ; Ростов-на-Дону: МарТ, 2005. – 448 с.

5. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П. Наволокова. – Х. : Основа, 2011. – 176 с.
6. Поташник М. М. Управління сучасною школою / Поташник М. М., Мойсеев О. М. // Підручник для директора. – 2002. – № 1–2. – С. 6–35.
7. Сучасні педагогічні технології. Навчально-методичний посібник / Автор-укладач Федорчук Е. І. – Кам'янець-Подільський : АБЕТКА, 2006. – 212 с.
8. Філософські абрисы сучасної освіти : [монографія] / Авт. кол. Предборська І., Вишенська Г., Гайденок В., Гамрецька Г. та ін.; за ред. І. Предборської. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 226 с.

РЕЗЮМЕ

А. В. Фокшек. Субъект-субъектное управление как инновационный путь подготовки будущего учителя.

В статье обобщены теоретические положения о сущности понятий «инновация», «управление», «субъект-субъектное управление». Проанализированы пути эффективности профессиональной подготовки будущих учителей к субъект-субъектному управлению и было установлено характерная связь субъект-субъектного управления с профессиональной педагогической подготовкой.

Ключевые слова: иновация, инновация в образовании, новизна, инновационная образовательная технология, управление, субъект-субъектное управление.

SUMMARY

A. Fokshek. Subject-subjective management as innovative way training of future teacher.

In the scientific article the theoretical position about the merits of the concepts of «innovation», «management» and «subject-subjective management» are generalized. We analyze effective ways of professional future teachers training to subject-subjective management and set specific subject-subjective management relationship with a professional teacher training.

Key words: innovation, innovation in education, innovation, innovative educational technology, management, subject-subject management.

УДК 378.147.091.31

І. Ю. Шамрай

Камянець-Подільський національний університет

АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

У статті пропонується визначення аналітичної діяльності, окреслюється її важливість в контексті професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів, визначаються основи успішного формування аналітичної діяльності студентів під час професійної підготовки у вищій школі, наводяться типові проблеми, що можуть виникнути у процесі розвитку аналітичної діяльності студентів.

Ключові слова: професійна підготовка, професійна компетенція, аналітичні вміння, аналітична діяльність, комунікативний підхід, інтегративний курс, кейс-метод, метод проектів, аналітичне есе.